

31.12.1960 TARİHİNDE KABUL EDİLEN 193 SAYILI GELİR VERGİSİ KANUNU'NUN KONU, MÜKELLEF, MUAFİYET VE İSTİSNALARA İLİŞKİN HÜKÜMLERİ

BİRİNCİ KISIM

Mükellefiyet

BİRİNCİ BÖLÜM

Verginin Mevzuu

MEVZUU

MADDE 1 - (Değişik: 4369 - 22.7.1998) Gerçek kişilerin gelirleri, gelir vergisine tabidir.

Gelir, bir gerçek kişinin bir takvim yılı içinde elde ettiği, tasarruf veya harcamasına kaynak teşkil eden her türlü kazanç ve iratların safi tutarıdır.

GELİRİN UNSURLARI

MADDE 2 - (Değişik: 4369 - 22.7.1998) Gelire giren kazanç ve iratlar şunlardır:

1. Ticari kazançlar;
2. Zirai kazançlar;
3. Ücretler;
4. Serbest meslek kazançları;
5. Gayrimenkul sermaye iratları;
6. Menkul sermaye iratları;
7. Kaynağı ne olursa olsun diğer her türlü kazanç ve iratlar.

Bu Kanunda aksine hüküm olmadıkça, yukarıda yazılı kazanç ve iratlar gelirin tespitinde gerçek ve safi miktarları ile nazara alınır.

İKİNCİ BÖLÜM

Tam Mükellefiyet

MÜKELLEFLER

MADDE 3 - Aşağıda yazılı gerçek kişiler Türkiye içinde ve dışında elde ettikleri kazanç ve iratların tamamı üzerinden vergilendirilirler:

1. Türkiye'de yerleşmiş olanlar;

2. (Değişik: 202 - 19.2.1963) Resmi daire ve müesseselere veya merkezi Türkiye'de bulunan teşekkül ve teşebbüslere bağlı olup adı geçen daire, müessese, teşekkül ve teşebbüslerin işleri dolayısıyla yabancı memleketlerde oturan Türk vatandaşları (Bu gibilerden, buldukları memleketlerde elde ettikleri kazanç ve iratları dolayısıyla Gelir Vergisi'ne veya benzeri bir vergiye tabi tutulmuş bulunanlar, mezkûr kazanç ve iratları üzerinden ayrıca vergilendirilmezler.)

TÜRKİYE'DE YERLEŞME

MADDE 4 - Aşağıda yazılı kimseler Türkiye'de yerleşmiş sayılır:

1. İkametgahı Türkiye'de bulunanlar (İkametgah, Kanunu Medeninin 19'uncu ve müteakip maddelerinde yazılı olan yerlerdir.);
2. (Değişik: 202 - 19.2.1963) Bir takvim yılı içinde Türkiye'de devamlı olarak altı aydan fazla oturanlar (Geçici ayrılmalar Türkiye'de oturma süresini kesmez.)

YERLEŞME SAYILMIYAN HALLER

MADDE 5 - Aşağıda yazılı yabancılar memlekette altı aydan fazla kalsalar dahi, Türkiye'de yerleşmiş sayılmazlar:

1. Belli ve geçici görev veya iş için Türkiye'ye gelen iş, ilim ve fen adamları, uzmanlar, memurlar, basım ve yayın muhabirleri ve durumları bunlara benzeyen diğer kimselerle tahsil veya tedavi veya istirahat veya seyahat maksadıyla gelenler;
2. Tutukluluk, hükümlülük veya hastalık gibi elde olmayan sebeplerle Türkiye'de alıkonulmuş veya kalmış olanlar.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Dar Mükellefiyet

MÜKELLEFLER VE MEVZUU

MADDE 6 - (Değişik: 2361 - 24.12.1980) Türkiye'de yerleşmiş olmayan gerçek kişiler sadece Türkiye'de elde ettikleri kazanç ve iratlar üzerinden vergilendirilirler.

İKİNCİ KISIM

Muaflık ve İstisnalar

BİRİNCİ BÖLÜM

Esnaf Muaflığı

VERGİDEN MUAF ESNAF

MADDE 9 - (Değişik: 2361 - 24.12.1980) (Değişik 1. cümle: 4369 - 22.7.1998) Ticaret ve sanat erbabından aşağıda yazılı şekil ve suretle çalışanlar gelir vergisinden muafır. (*)

1. Motorlu nakil vasıtaları kullanmamak şartı ile gezici olarak veya bir iş yeri açmaksızın perakende ticaret ile işgal edenler (Değişik parantez içi hüküm: 4369 - 22.7.1998) (Giyim

eşyalarıyla zati ve süs eşyaları, değeri yüksek olan ev eşyaları ile Pazar takibi suretiyle gıda, bakkaliye ve temizlik maddelerini ve sabit işyerlerinin önünde sergi açmak suretiyle o işyerlerinde satışı yapılan aynı neviden malları satanlar hariç); (*)

2. Bir iş yeri açmaksızın gezici olarak ve doğrudan doğruya müstehlike iş yapan hallaç, kalaycı, lehimci, musluk tamircisi, çilingir, ayakkabı tamircisi, kundura boyacısı, berber, nalbant, fotoğrafçı, odun ve kömür kırıcısı, çamaşır yıkayıcısı ve hamallar gibi küçük sanat erbabı;

3. Köylerde gezici olarak her türlü sanat işleri ile uğraşanlar ile aynı yerlerde aynı işleri bir iş yeri açmak suretiyle yapanlardan 47'nci maddede yazılı şartları haiz bulunanlar (51'inci madde şümulüne girenler bu muafiyetten faydalanamazlar);

4. Nehir, göl ve denizlerde ve su geçitlerinde toplamı 50 rüsum tonilatoya (50 rüsum tonilato dahil) kadar makinesiz veya motorsuz nakil vasıtaları işletenler; hayvanla veya bir adet hayvan arabası ile nakliyecilik yapanlar (Bu bentte yazılı ölçüler, birlikte yaşayan eşlerle velayet altındaki çocuklar hakkında veya ortaklık halindeki işletmelerde, bu kimselerin veya ortaklığın işlettiği vasıtalar toplu olarak nazara alınmak suretiyle tespit edilir.);

5. Ziraat işlerinde kullandıkları hayvan, hayvan arabası, motor, traktör gibi vasıtalar veya sandallarla nakliyeciliği mutat hale getirmeksizin ara sıra ücret karşılığında eşya ve insan taşıyan çiftçiler;

6. **(Değişik: 5615 - 28.3.2007 / m.1)** Evlerde kullanılan dikiş, nakış, mutfak robotu, ütü ve benzeri makine ve aletler hariç olmak üzere, muharrik kuvvet kullanmamak ve dışarıdan işçi almamak şartıyla; oturdukları evlerde imal ettikleri havlu, örtü, çarşaf, çorap, halı, kilim, dokuma mamülleri, kırpıntı deriden üretilen mamüller, örgü, dantel, her nevi nakış işleri ve turistik eşya, hasır, sepet, süpürge, paspas, fırça, yapma çiçek, pul, payet, boncuk işleme, tığ örgü işleri, ip ve organları, tarhana, erişte, mantı gibi ürünleri işyeri açmaksızın satanlar. Bu ürünlerin, pazar takibi suretiyle satılması ile ticari, zirai veya mesleki faaliyetleri dolayısıyla gelir ve kurumlar vergisi mükellefi olanların düzenledikleri hariç olmak üzere; düzenlenen kermes, festival, panayır ile kamu kurum ve kuruluşlarınca geçici olarak belirlenen yerlerde satılması muaflikten faydalanmaya engel değildir.

7. **(Ek: 5766 - 4.6.2008 / m.8/a - Yürürlük m.27/a)** Ticari işletmelere ait atıkları mutat olarak veya belli aralıklarla satın alanlar hariç olmak üzere, bir işyeri açmaksızın kendi nam ve hesabına münhasıran kapı kapı dolaşmak suretiyle her türlü hurda maddeyi toplayarak veya satın alarak bu malların ticaretini yapanlara veya tekrar işleyenlere satanlar;

8. Yukarıdaki **(Değişik ibare: 5766 - 4.6.2008 / m.8/a - Yürürlük m.27/a)** "1-7 numaralı" bentlerde sözü edilen işlere benzerlik gösterdikleri, Danıştay'ın muvafık mütalaası üzerine, Maliye Bakanlığınca kabul ve ilan olunan ticaret ve sanat işleri ile iştigal edenler.

(...) (2. fıkra, 22.7.1998 tarih ve 4369 sayılı Kanununun 26. maddesi hükmü gereğince yürürlükten kaldırılmıştır.)

(...) (3. fıkra, 11.8.1999 tarih ve 4444 sayılı Kanununun 14. maddesi hükmü gereğince yürürlükten kaldırılmıştır.)

(Değişik 3. fıkra: 5615 - 28.3.2007 / m.1) Ticari, zirai veya mesleki kazancı dolayısı ile gerçek usulde Gelir Vergisine tabi olanlar ile yukarıda sayılan işleri Gelir ve Kurumlar Vergisi mükelleflerine bağlılık arz edecek şekilde yapanlar esnaf muaflığından faydalanamazlar.

(Ek fıkra: 4369 - 22.7.1998) Esnaf muafliğından faydalananlar faaliyetleri ile ilgili olarak satın aldıkları mallara ve giderlerine ilişkin gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerinden aldıkları belgeleri saklamak zorundadırlar. Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre yoklamaya yetkililer veya yoklamaya yetkililerle birlikte belediye zabıtalарınca müştereken yapılan denetimlerde, vergiden muaf esnafın bir takvim yılı içinde bir defa mal alış ve giderlerine ilişkin belgeleri yanında bulundurmadığının veya bulundurduğu belgenin satışını yaptığı mal ve hizmetle ilişkisinin olmadığı tespit edildiğinde, "Esnaf Muafliği Belgesi" iptal edilir. Belgesi iptal edilenlerden muaflik şartlarını taşıyanlar, aynı faaliyete devam etmek istemeleri halinde yeniden belge almak zorundadırlar.

(Ek fıkra: 3239 - 4.12.1985) (Değişik: 4369 - 22.7.1998) Bir işyeri açmaksızın münhasıran gezici olarak; milli piyango bileti satanlar ile 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna göre gerçek ve tüzel kişilerin mallarını iş akdi ile bağlı olmaksızın bunlar adına kapı kapı dolaşmak suretiyle tüketiciye satanlar yukarıdaki şartlarla sınırlı olmaksızın gelir vergisinden muaftır.

(Ek fıkra: 3946 - 26.12.1993) Bu muafliğin, 94 üncü madde uyarınca tevkif suretiyle kesilen vergiye şümulü yoktur.

İKİNCİ BÖLÜM

Vergiden Muaf Çiftçiler

KÜÇÜK ÇİFTÇİ MUAFLIĞI

MADDE 10 - (...) (Madde 10, 22.7.1998 tarih ve 4369 sayılı Kanunun 82/3-a maddesi ile 1.1.1998 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır.)

KÜÇÜK ÇİFTÇİ MUAFLIĞININ HUDUDU

MADDE 11 - (Değişik: 202 - 19.2.1963) (...) (Madde 11, 22.7.1998 tarih ve 4369 sayılı Kanunun 82/3-a maddesi ile 1.1.1998 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır.)

İŞLETME BÜYÜKLÜĞÜ ÖLÇÜSÜ

MADDE 12 - (Değişik: 2454 - 1.5.1981) (...) (Madde 12, 22.7.1998 tarih ve 4369 sayılı Kanunun 82/3-a maddesi ile 1.1.1998 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır.)

SATIŞ TUTARI ÖLÇÜSÜ

MADDE 13 - (Değişik 1. fıkra: 3380 - 12.6.1987) (...) (Madde 13, 22.7.1998 tarih ve 4369 sayılı Kanunun 82/3-a maddesi ile 1.1.1998 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır.)

MUAFLIKTAN MÜKELLEFLİĞE, MÜKELLEFLİKTE MUAFLIĞA GEÇİŞ

MADDE 14 - (Değişik 1. fıkra: 2361 - 24.12.1980) (...) (Madde 14, 22.7.1998 tarih ve 4369 sayılı Kanunun 82/3-a maddesi ile 1.1.1998 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır.)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Diğer Muafliklar

DİPLOMAT MUAFLIĞI

MADDE 15 - Yabancı Devletlerin Türkiye'de bulunan elçi, maslahatgüzar ve konsolosları (Fahri konsoloslar hariç) ile elçilik ve konsolosluklara mensup olan ve o memleketin uyrukluğunda bulunan memurları, Türkiye'de resmi bir göreve memur edilenler bu sıfatlarından dolayı ve karşılıklı olmak şartıyla Gelir Vergisinden muaftırlar.

Bu muafliğin menkul sermaye iradı üzerinden tevkif suretiyle alınan vergiye şümulü yoktur.

ÜCRET İSTİSNASI

MADDE 16 - Yabancı elçilik ve konsoloslukların 15'inci maddeye girmeyen memur ve hizmetlilerinin yalnız bu işlerinden dolayı aldıkları ücretler karşılıklı olmak şartıyla Gelir Vergisinden istisna edilir.

GÖÇMEN VE MÜLTECİ MUAFLIĞI

MADDE 17 - (Değişik: 2361 - 24.12.1980) (...) (Madde 17, 22.7.1998 tarih ve 4369 sayılı Kanunun 82/3-b maddesi hükmü gereğince yürürlükten kaldırılmıştır.)

SERBEST MESLEK ERBABINDA YAŞLILIK MUAFLIĞI

MÜKERRER MADDE 17 - (Ek: 202 - 19.6.1963) (...) (Mükerrer Madde 17, 24 Aralık 1980 tarih ve 2361 sayılı Kanunun 11 inci maddesi hükmü gereğince yürürlükten kaldırılmıştır.)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Kazançlarda İstisnalar

SERBEST MESLEK KAZANÇLARINDA

MADDE 18 - (Değişik: 3239 - 4.12.1985) (Değişik 1. fıkra: 4444 - 11.8.1999) Müellif, mütercim, heykeltıraş, hattat, ressam, bestekar, bilgisayar programcısı ve mucitlerin ve bunların kanuni mirasçılarının şiir, hikaye, roman, makale, bilimsel araştırma ve incelemeleri, bilgisayar yazılımı, röportaj, karikatür, fotoğraf, film, video band, radyo ve televizyon senaryo ve oyunu gibi eserlerini gazete, dergi, bilgisayar ve internet ortamı, radyo, televizyon ve videoda yayınlamak veya kitap, CD, disket, resim, heykel ve nota halindeki eserleri ile ihtira beratlarını satmak veya bunlar üzerindeki mevcut haklarını devir ve temlik etmek veya kiralamak suretiyle elde ettikleri hasılat Gelir Vergisinden müstesnadır. (*)

Eserlerin neşir, temsil, icra ve teşhir gibi suretlerle değerlendirilmesi karşılığında alınan bedel ve ücretler istisnaya dahildir.

Yukarıda yazılı kazançların arızî olarak elde edilmesi istisna hükmünün uygulanmasına engel teşkil etmez.

Serbest meslek kazançları istisnasının, bu Kanunun 94 üncü maddesi uyarınca tevkif suretiyle ödenecek vergiye şümulü yoktur.

PTT ACENTALARINDA KAZANÇ İSTİSNASI

MÜKERRER MADDE 18 - (Ek: 3419 - 24.3.1988) PTT acentalığı faaliyetinden elde edilen kazançlar, gelir vergisinden müstesnadır. Bu kazanç istisnasının, bu Kanunun 94'üncü maddesi uyarınca tevkif suretiyle ödenecek vergiye şümulü yoktur.

TİCARİ VE ZİRAİ KAZANÇLARDA YATIRIM İNDİRİMİ İSTİSNASI

MADDE 19- (...) (**Madde 19, 8.4.2006 tarih ve 26133 sayılı R.G.'de yayımlanan, 30.3.2006 tarih ve 5479 sayılı Kanunun 2. maddesi hükmü gereğince, 1.1.2006 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılmıştır.**)

EĞİTİM VE ÖĞRETİM İŞLETMELERİNDE KAZANÇ İSTİSNASI

MADDE 20.- (**Yeniden Düzenleme madde ve başlığı: 5228 - 16.7.2004 / m.27 - Yürürlük m.61/2**) Okul öncesi eğitim, ilköğretim, özel eğitim ve orta öğretim özel okullarının işletilmesinden elde edilen kazançlar, ilgili Bakanlığın görüşü alınmak suretiyle Maliye Bakanlığının belirleyeceği usul ve esaslar çerçevesinde beş vergilendirme dönemi gelir vergisinden müstesnadır. İstisna, okulların faaliyete geçtiği vergilendirme döneminden itibaren başlar.

EĞİTİM, ÖĞRETİM VE SAĞLIK HİZMET İŞLETMELERİNDE KAZANÇ İSTİSNASI

MÜKERRER MADDE 20 - (Ek: 3239 - 4.12.1985) (...) (Mükerrer Madde 20, 26 Aralık 1993 tarih ve 3946 sayılı Kanunun 38/2-a maddesiyle ve aynı Kanunun 39/4-b maddesi hükmü gereğince 1.1.1994 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılmıştır.)

BEŞİNCİ BÖLÜM

Sermaye İratlarında İstisnalar

GAYRİMENKULLER VE HAKLARDA

MADDE 21 - (Değişik 1. fıkra: 4369 - 22.7.1998) Binaların mesken olarak kiraya verilmesinden bir takvim yılı içinde elde edilen hasılatın 2.800 Türk Lirası (*) gelir vergisinden müstesnadır. İstisna haddi üzerinde hasılat elde edilip beyan edilmemesi veya eksik beyan edilmesi halinde, bu istisnadan yararlanılamaz.

Ticari, zirai veya mesleki kazancını yıllık beyanname ile bildirmek mecburiyetinde olanlar ile gelirleri bunlar tarafından bildirilecek olanlar bu istisnadan faydalanmazlar.

(*) **Madde 21 in 1. fıkrasında yer alan "2.600 TL" değerindeki tutar, 29.12.2010 tarih ve 27800 sayılı R.G.'de yayımlanan, 278 No.lu Genel Tebliğin ilgili hükmü gereğince, 1/1/2011 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.**

MÜKERRER MADDE 21 - (...) (**Mükerrer Madde 21, 24.4.2003 tarih ve 25088 sayılı R.G.'de yayımlanan, 9.4.2003 tarih ve 4842 sayılı Kanunun 37. maddesinin 1 numaralı fıkrasının (a) bendi hükmü gereğince yürürlükten kaldırılmıştır.**)

MENKUL SERMAYE İRATLARINDA

MADDE 22.- (Yeniden Düzenleme: 4842 - 9.4.2003 / m.2 - Yürürlük m.39 a) 1. Bireysel emeklilik sisteminden emeklilik hakkı kazananlar ile bu sistemden vefat, malüliyet veya tasfiye gibi zorunlu nedenlerle ayrılanlara yapılan ödemelerin %25'i, Türkiye'de kain ve merkezi Türkiye'de bulunan diğer sigorta şirketlerinden on yıl süreyle prim ödeyenler ile vefat, malüliyet veya tasfiye gibi zorunlu nedenlerle ayrılanlara yapılan ödemelerin %10'u ve tek primli yıllık gelir sigortalarından yapılan ödemelerin tamamı gelir vergisinden müstesnadır.

İstisna edilen tutar üzerinden 94 üncü maddenin birinci fıkrasının (15) numaralı bendine göre tevkifat yapılmaz.

2. Tam mükellef kurumlardan elde edilen, 75 inci maddenin ikinci fıkrasının (1), (2) ve (3) numaralı bentlerinde yazılı kar paylarının yarısı gelir vergisinden müstesnadır. İstisna edilen tutar üzerinden 94 üncü madde uyarınca tevkifat yapılır ve tevkif edilen verginin tamamı, kar payının yıllık beyanname ile beyan edilmesi durumunda yıllık beyanname üzerinden hesaplanan vergiden mahsup edilir.

ALTINCI BÖLÜM

Mütefferik İstisnalar

ÜCRETLERDE

MADDE 23 - (Değişik: 2361 - 24.12.1980) Aşağıda yazılı ücretler Gelir Vergisinden istisna edilmiştir:

1. Köylerde ve son nüfus sayımına göre belediye içi nüfusu 5.000'i aşmayan yerlerde faaliyet gösteren ve münhasıran el ile dokunan halı ve kilim imal eden işletmelerde çalışan işçilerin ücretleri;
2. (Değişik: 4369 - 22.7.1998) Gelir Vergisinden muaf olanların veya gerçek usulde vergilendirilmeyen çiftçilerin yanında çalışan işçilerin ücretleri;
3. Toprak altı işletmesi halinde bulunan madenlerde cevher istihsalı ve bununla ilgili diğer bütün işlerde çalışanların münhasıran yer altında çalıştıkları zamanlara ait ücretleri;
4. (...) (Madde 23 ün 1. fıkrasının 4 numaralı bendi, 22.7.1998 tarih ve 4369 sayılı Kanunun 82/3-b maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır.)
5. Köy muhtarları ile köylerin kâtip, korucu, imam, bekçi ve benzeri hizmetlilerine köy bütçesine ödenen ücretler ile çiftçi mallarını koruma bekçilerinin ücretleri;
6. Hizmetçilerin ücretleri (hizmetçiler özel fertler tarafından evlerde, bahçelerde, apartmanlarda ve ticaret mahalli olmayan sair yerlerde orta hizmetçiliği, süt ninelik, dadılık, bahçıvanlık, kapıcılık gibi özel hizmetlerde çalıştırılanlardır).(Mürebbiyelere ödenen ücretler istisna kapsamına dahil değildir);
7. Sanat okulları ile bu mahiyetteki enstitülerde, ceza ve ıslahevlerinde, darülacezelerin atölyelerinde çalışan öğrencilere, hükümlü ve tutuklulara ve düşkünlere verilen ücretler;

8. (Değişik: 4108 - 25.5.1995) Hizmet erbabına işverenlerce yemek verilmek suretiyle sağlanan menfaatler (İşverenlerce, işyerinde veya müstemilatında yemek verilmeyen durumlarda çalışılan günlere ait bir günlük yemek bedelinin 10,70 Türk Lirasını (**)) aşmaması ve buna ilişkin ödemenin yemek verme hizmetini sağlayan mükelleflere yapılması şarttır. Ödemenin bu tutarı aşması halinde, aşan kısım ile hizmet erbabına yemek bedeli olarak nakten yapılan ödemeler ve bu amaçla sağlanan menfaatler ücret olarak vergilendirilir.); (*)

(*) 25 Mayıs 1995 tarih ve 4108 sayılı Kanununun 40-e maddesi hükmü gereğince yayım tarihi 2.2.1995'i izleyen aybaşından geçerli olmak üzere yürürlüğe girer.

() Madde 23 ün 8 numaralı fıkrasında yer alan hizmet erbabına işyeri veya işyeri müstemilatı dışında kalan yerlerde yemek verilmek suretiyle sağlanan menfaatlara ilişkin 10 TL'lik istisna tutarı, 29.12.2010 tarih ve 27800 sayılı R.G.'de yayımlanan, 278 No.lu Genel Tebliğin ilgili hükmü gereğince, 1/1/2011 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.**

9. (Değişik: 3239 - 4.12.1985) Genel olarak maden işletmelerinde ve fabrikalarda çalışan işçilere ve özel kanunlarına göre barındırılması gereken memurlarla müstahdemlere konut tedariki ve bunların aydınlatılması, ısıtılması ve suyunun temini suretiyle sağlanan menfaatler ile mülkiyeti işverene ait brüt alanı 100 m2'yi aşmayan konutların hizmet erbabına mesken olarak tahsisi suretiyle sağlanan menfaatler (Bu konutların 100 m2'yi aşması halinde, aşan kısma isabet eden menfaat için bu istisna hükmü uygulanmaz);

10. Hizmet erbabının toplu olarak işyerlerine gidip gelmelerini sağlamak maksadıyla işverenler tarafından yapılan taşıma giderleri;

11. **(Değişik: 4697 - 28.6.2001 / m.2 - Yürürlük m.14 b)** Kanunla kurulan emekli sandıkları ile 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20 nci maddesinde belirtilen sandıklar tarafından ödenen emekli, malûliyet, dul ve yetim aylıkları (506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20 nci maddesinde belirtilen sandıklar tarafından ödenen aylıkların toplamı, en yüksek Devlet memuruna ödenen en yüksek ödeme tutarından fazla ise aradaki fark ücret olarak vergiye tabi tutulur.) (Genel, katma ve özel bütçelerden ödenen bu nevi aylıklar dahil);

12. **(Değişik ibare: 5228 - 16.7.2004 / m.59/3-b)** "3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanununa tabi çırakların" asgari ücreti aşmayan ücretleri.

13. (Ek: 3239 - 4.12.1985) Yabancı ülkelerde bulunan sosyal güvenlik kurumları tarafından ödenen emekli, malûliyet, dul ve yetim aylıkları;

14. **(Yeniden Düzenleme: 4962 - 30.7.2003 / m.5 - Yürürlük m.22 a)** Kanuni ve iş merkezi Türkiye'de bulunmayan dar mükellefiyete tabi işverenlerin yanında çalışan hizmet erbabına, işverenin Türkiye dışında elde ettiği kazançları üzerinden döviz olarak ödediği ücretler;

15. (Ek: 3239 - 4.12.1985) Yüz ve daha aşağı sayıda işçi çalıştıran işyerlerinde bir, yüzden fazla işçi çalıştıran işyerlerinde iki, amatör sporcu çalıştıranların, her yıl milli müsabakalara iştirak ettiklerinin belgelenmesi ve bu amatör sporculara ödenen ücretler (Asgari ücretin iki katını aşmamak kaydıyla).

GİDER KARŞILIKLARINDA

MADDE 24 - (Değişik: 2361 - 24.12.1980) Gider karşılığı olarak yapılan aşağıda yazılı ödemeler Gelir Vergisinden istisna edilmiştir.

1. (Değişik: 2574 - 31.12.1981) Harcırah Kanununa tabi kurumlar tarafından harcırah veya yolluk olarak yapılan ödemeler; (*)

(*) Bu değişiklik, aynı Kanunun 36 ncı maddesi (b) fıkrası gereğince 1 Ocak 1983 tarihinde yürürlüğe girer.

2. (Değişik: 2772 - 31.12.1982) Harcırah Kanunu kapsamı dışında kalan müesseseler tarafından idare meclisi başkan ve üyeleri ile denetçilerine, tasfiye memurlarına ve hizmet erbabına (Harcırah Kanununa tabi olsun olmasın her türlü sözleşmeli personel dahil) verilen gerçek yol giderlerinin tamamı ile yemek ve yatmak giderlerine karşılık verilen gündelikler (Bu gündelikler aynı aylık seviyesindeki Devlet memurlarına verilen gündeliklerden fazla ise veya Devletçe verilen gündeliklerin en yüksek haddini aşarsa, aradaki fark ücret olarak vergiye tabi tutulur);

3. (Değişik: 3239 - 4.12.1985) 26 Aralık 1993 tarih ve 3946 sayılı Kanunun 38/2-b maddesiyle ve aynı Kanunun 39/4-b maddesi hükmü gereğince 1.1.1994 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılmıştır.)

4. 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa göre ödenen yakacak yardımı (memur, işçi ve Bağ-Kur emeklilerine avans olarak ödenenler dahil);

5. Sayım işleriyle, seçim işlerinde çalıştırılanlara özel kanunlarına göre verilen zaruri gider karşılıkları.

TAZMİNAT VE YARDIMLARDA

MADDE 25 - Aşağıda yazılı tazminat ve yardımlar Gelir Vergisinden müstesnadır:

1. Ölüm, sakatlık, hastalık (**Değişik ibare: 5904 - 16.6.2009 / m.1 / Yürürlük / m.40**) “ve işsizlik sebepleriyle (işe başlatmama tazminatı dahil) verilen tazminat” ve yapılan yardımlar;

2. Muhtaç olanlara belli bir süre için veya hayat kaydıyla yapılan yardımlar (Asker ailelerine yapılan yardımlarla hayır derneklerinin ve yardım sandıklarının yardımları mutlak olarak bu istisnaya girerler);

3. (**Değişik: 4697 - 28.6.2001 / m.3 - Yürürlük m.14 b**) Kanunla kurulan emekli sandıkları ile 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20 nci maddesinde belirtilen sandıklar tarafından, kendilerine zat aylığı bağlananlara aylıkları dışında, kanunları veya statüleri gereğince verilen emekli, dul, yetim ve evlilik ikramiyeleri veya iade olunan mevduatı ve sürelerini doldurmamış bulunanlarla dul ve yetimlerine toptan ödenen tazminatlar (506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20 nci maddesinde belirtilen sandıklar tarafından ödenen tazminat, yardım ve toptan ödemeler en yüksek Devlet memuruna ödenen en yüksek ödeme tutarından fazla ise aradaki fark ücret olarak vergiye tabi tutulur. Bu mukayesede gerek muhtelif sandıklardan gerek aynı sandıktan muhtelif zamanlarda yapılan ikramiye, tazminat ve toptan ödemeler topluca dikkate alınır.);

4. Hizmet erbabına ödenen çocuk zamları (Bu zamlar Devletçe verilen miktarları aştığı takdirde, fazlası vergiye tabi tutulur);
5. Evlenme ve doğum münasebetiyle hizmet erbabına yapılan yardımlar (Bu istisna hizmet erbabının iki aylığına veya buna tekabül eden gündeliklerinin tutarına kadar olan yardım kısmına uygulanır.);
6. Sosyal Sigorta kurumları tarafından sigortalılara yapılan ödemeler;
7. (Değişik: 2320 - 17.10.1980) 1475 ve 854 sayılı kanunlara göre ödenmesi gereken kıdem tazminatlarının tamamı ile 5953 sayılı Kanuna göre ödenen kıdem tazminatlarının hizmet erbabının 24 aylığını aşmayan miktarları (hizmet ifa etmeksizin ödenen ücretler tazminat sayılmaz);
8. Genel olarak nafakalar (Alanlar için);
9. Yardım sandıkları tarafından statüleri gereğince kendi üyelerine ölüm, sakatlık, hastalık, doğum, evlenme gibi sebeplerle yapılan yardımlar (.....); (*)

(*) Bendin sonunda (....) yer alan "ile üyelerinin geri verilen mevduatı" ibaresi, 22.7.1998 tarih ve 4369 sayılı Kanununun 29 uncu maddesi ile metinden çıkarılmıştır.

10. (Ek: 3239 - 4.12.1985) Yabancı ülkelerde bulunan sosyal güvenlik kurumları tarafından ödenen emekli, dul, yetim, ve evlenme ikramiyeleri veya iade olunan mevduat, sürelerini doldurmamış bulunanlarla, dul ve yetimlerine toptan ödenen tazminat ve yardımlar.

VATAN HİZMETLERİ YARDIMLARINDA

MADDE 26 - Aşağıda yazılı vatan hizmetleri yardımları Gelir Vergisinden müstesnadır :

1. Harb malullüğü zamları;
2. Harb malullerine ve şehit, dul ve yetimlerine verilen tekel beyiyeleri;
3. Şehitlerin dul ve yetimlerine şehit, dul ve yetimi sıfatıyla yapılan bilumum ödemeler (Bu hükmün tatbikinde hususi kanunlarına göre kendilerine şehit sıfatı verilenlerle harb, isyan, eşkiya, kaçakçı takip ve müsademesi, sanıkların ve mahkumların takibi, manevra, talim ve tatbikat esnasında görev başında veya görevden doğan sebeplerle ölenler şehit sayılır.);
4. Vatan hizmetleri tertibinden bağlanan aylıklar ile ödenen mükafatlar.

TEÇHİZAT VE TAYIN BEDELLERİNDE

MADDE 27 - Aşağıda yazılı teçhizat ve tayin bedelleri Gelir Vergisinden müstesnadır:

1. Özel kanunlara dayanarak verilen yemek ve hayvan yem bedelleri veya bu mahiyette yapılan ödemeler;
2. Demirbaş olarak verilen giyim eşyası (Resmi ve özel daire ve müesseselerce hizmet erbabına işin icabı olarak verilen ve bunların işten ayrılmaları halinde geri alınan giyim eşyası);

3. Tahsilde bulunanlar için yapılan giyim giderleri.

TAHSİL VE TATBİKAT ÖDEMELERİNDE

MADDE 28 - Tahsil ve tatbikat giderleri karşılığı olarak yapılan aşağıda yazılı ödemeler Gelir Vergisinden istisna edilmiştir:

1. Resmi ve özel müesseseler ve şahıslar hesabına yabancı memleketlerde tahsilde veya stajda bulunan öğrenci ve memurlara gider karşılığı olarak verilen paralar (Özel müesseseler tarafından yapılan ödemeler, benzeri Devlet öğrenci ve memurlarına verilen miktardan fazla olduğu takdirde, aradaki fark ücret olarak vergiye tabi tutulur).(Asli görev veya memuriyet dolayısıyla alınan ücretler bu istisnaya dahil değildir);

2. Resmi ve özel müesseseler ve şahıslar hesabına Türkiye'de tahsilde bulunan öğrenciye iaae, ibate ve tahsil gideri olarak ödenen paralar;

3. Öğrencilere tatbikat dolayısıyla öğretim müesseseleri veya tahsil masraflarını deruhte edenler tarafından verilen paralar.

TEŞVİK İKRAMİYE VE MÜKAFATLARI

MADDE 29 - Teşvik gayesiyle verilen aşağıda yazılı ikramiye ve mükafatlar Gelir Vergisinden müstesnadır;

1. İlim ve fenni, güzel sanatları, tarımı, hayvan yetiştirilmesini ve memleket bakımından faydalı olan diğer işleri ve faaliyetleri teşvik maksadıyla verilen ikramiyeler ve mükafatlar;

2. (Değişik: 2361 - 24.12.1980) Subay, astsubay, erbaş ve erlere ve Ordu hizmetinde bulunan sivil makinistlere, uçuş dalış gibi hizmetleri dolayısıyla verilen tazminatlar, gündelikler, ikramiyeler, zamlar ile Türk Hava Kurumu veya **(Değişik ibare: 5766 - 4.6.2008 / m.8/b)** "kanuni veya iş merkezi Türkiye'de bulunan müesseselerde uçuş maksadıyla görevlendirilen, hava aracının sevk ve idaresiyle görevli pilotlar ile uçuş esnasında uçak içinde hizmet veren yetkili sivil havacılık otoritesince sertifikalandırılmış personele; fiilen uçuş hizmeti, denizaltına dalış yapanlara fiilen dalış hizmetleri dolayısıyla yapılan aynı mahiyetteki ödemeler;"

3. Spor yarışmalarına katılan amatör sporculara ödenen ödül ve ikramiyeler;

4. Spor yarışmalarını yöneten hakemlere ödenen ücretler.

SERĞİ VE PANAYIR İSTİSNASI

MADDE 30 - Dar mükellefiyete tabi olanların:

1. Hükümetin müsaadesiyle açılan sergi ve panayirlarda yaptıkları ticari faaliyetlerden elde ettikleri kazançlar (Türkiye'de başkaca iş yeri veya daimi temsilcileri bulunmamak şartıyla);

2. Bu sergi ve panayirlarda yaptıkları serbest meslek faaliyetlerinden elde ettikleri kazançlar;

Gelir Vergisinden müstesnadır.

YEDİNCİ BÖLÜM

İndirimler

SAKATLIK İNDİRİMİ

MADDE 31.- (**Değişik madde ve başlığı: 4842 - 9.4.2003 / m.3 - Yürürlük m.39 d**) Çalışma gücünün asgari %80'ini kaybetmiş bulunan hizmet erbabı birinci derece sakat, asgari %60'ını kaybetmiş bulunan hizmet erbabı ikinci derece sakat, asgari %40'ını kaybetmiş bulunan hizmet erbabı ise üçüncü derece sakat sayılır ve aşağıda sakatlık dereceleri itibariyle belirlenen aylık tutarlar, hizmet erbabının ücretinden indirilir.

Sakatlık indirimi;

- Birinci derece sakatlar için 700 Türk Lirası, (*)
- İkinci derece sakatlar için 350 Türk Lirası, (*)
- Üçüncü derece sakatlar için 170 Türk Lirasıdır. (*)

(*) Madde 31 de yer alan 1. derece sakatlar için "680 TL", 2. derece sakatlar için "330 TL", 3. derece sakatlar için "160 TL" olan sakatlık indirimi tutarları, 29.12.2010 tarih ve 27800 sayılı R.G.'de yayımlanan, 278 No.lu Genel Tebliğin ilgili hükmü gereğince, 1/1/2011 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

Sakatlık derecelerinin tespit şekli ile uygulamaya ilişkin esas ve usuller Maliye, Sağlık ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik bakanlıklarınca bu konuda müştereken hazırlanacak bir yönetmelik ile belirlenir.

ASGARI GEÇİM İNDİRİMİ

MADDE 32 - (**Yeniden Düzenleme: 5615 - 28.3.2007 / m.2 - Yürürlük m.32/b**) Ücretin gerçek usulde vergilendirilmesinde asgari geçim indirimi uygulanır.

Asgari geçim indirimi; ücretin elde edildiği takvim yılı başında geçerli olan ve sanayi kesiminde çalışan 16 yaşından büyük işçiler için uygulanan asgari ücretin yıllık brüt tutarının; mükellefin kendisi için %50'si, çalışmayan ve herhangi bir geliri olmayan eşi için %10'u, çocukların her biri için ayrı ayrı olmak üzere; ilk iki çocuk için %7,5 diğer çocuklar için %5'idir. Gelirin kısmi döneme ait olması halinde, ay kesirleri tam ay sayılmak suretiyle bu süreye isabet eden indirim tutarları esas alınır. Asgari geçim indirimi, bu fıkraya göre belirlenen tutar ile 103 üncü maddedeki gelir vergisi tarifesinin birinci gelir dilimine uygulanan oranın çarpılmasıyla bulunan tutarın, hesaplanan vergiden mahsup edilmesi suretiyle uygulanır. Mahsup edilecek kısmın fazla olması halinde iade yapılmaz.

İndirimin uygulanmasında "çocuk" tabiri, mükellefle birlikte oturan veya mükellef tarafından bakılan (nafaka verilenler, evlat edinilenler ile ana veya babasını kaybetmiş torunlardan mükellefle birlikte oturanlar dahil) 18 yaşını veya tahsilde olup 25 yaşını doldurmamış çocukları, "eş" tabiri ise, aralarında yasal evlilik bağı bulunan kişileri ifade eder.

İndirim tutarının tespitinde mükellefin, gelirin elde edildiği tarihteki medeni hali ve aile durumu esas alınır. İndirim, yukarıdaki oranlara göre hesaplanan tutarları aşmamak kaydıyla, ücret geliri elde eden aile fertlerinden her biri için ayrı ayrı, çocuklar için eşlerden yalnızca birisinin gelirine uygulanır. Boşananlar için indirim tutarının hesabında, nafakasını sağladıkları çocuk sayısı dikkate alınır.

(Ek fıkra : 5904 - 16.6.2009 / m.2 / Yürürlük / m.40) Ücretlerin vergilendirilmesinde asgari geçim indirimi uygulandıktan sonra, varsa teşvik amaçlı diğer indirim ve istisnalar dikkate alınır.

Bakanlar Kurulu, indirim konusu yapılacak toplam tutarın asgari ücretin yıllık brüt tutarını aşmaması şartıyla ikinci fıkrada belirtilen asgari geçim indirimi oranlarını artırmaya veya kanuni oranına kadar indirmeye yetkilidir.

Asgari geçim indiriminin uygulama dönemleri ve mahsup şekli ile diğer hususlara ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığınca belirlenir.

ÇOCUK TABİRİ

MADDE 33 - (...) (Madde 33, 4 Aralık 1985 tarih ve 3239 sayılı kanunun 138. maddesi hükmü gereğince yürürlükten kaldırılmıştır.)

AİLE GELİRİNDE İNDİRİM

MADDE 34 - (...) (Madde 34, 4 Aralık 1985 tarih ve 3239 sayılı kanunun 138. maddesi hükmü gereğince yürürlükten kaldırılmıştır.)

VERGİ KARNESİ ESASI

MADDE 35 - (Değişik: 2454 - 1.5.1981) A) İndirimlerden faydalanmak isteyenler Vergi Usul Kanunu esaslarına göre vergi karnesi almak zorundadırlar.

B) Bu Kanunun 2'nci maddesinde sayılan kazanç ve iratları elde edenler (İstisna ve muafiyetlerden faydalananlar dahil) vergi karnesi almak ve Gelir Vergisi yönünden durumlarını ve bu durumda meydana gelen değişiklikleri karnelerine yazdırmak zorundadırlar.

(Değişik: 2574 - 31.12.1981) Bu bentte yazılı vergi karnesinin ihtiva edeceği hususlar, karne almaya ilişkin şekil ve esaslar ile uygulama zamanı Maliye Bakanlığı tarafından tespit edilir.

İNDİRİMİN UYGULANMIYACAĞI GELİRLER

MADDE 36 - (Değişik: 980 - 28.12.1967) Muhtelif yerlerden ücret alan hizmet erbabı için 31'inci maddede yazılı indirimler bunlardan yalnız en yüksek olan ücretin vergisine uygulanır. Hizmet erbabının vergi karnesi varsa, indirimin uygulanacağı ücret bu karneyi muhafaza eden işverenden aldığı ücrettir. Vergi Usul Kanunu ile karne almaktan muaf tutulmuş olanlarda indirimin uygulanacağı ücret, aile durumu sual varakasını muhafaza eden işverenden aldığı ücrettir. 31'inci maddedeki indirimler, dar mükellefiyete tabi kimselere şamil değildir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Gelir Unsurlarının Tesbiti

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Ücretler

GERÇEK ÜCRETLER

MADDE 63 - Ücretin gerçek safi değeri işveren tarafından verilen para ve ayınlarla sağlanan menfaatler toplamından aşağıdaki indirimler yapıldıktan sonra kalan miktardır.

1. (2361 - 24.12.1980) 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 190'ıncı maddesi uyarınca yapılan kesintilerle, Ordu Yardımlaşma Kurumu ve benzeri kamu kurumları için yapılan kanuni kesintiler; (*)

(*) 63 üncü maddenin 1 No.lu bendi, 28 Aralık 1967 tarih ve 980 sayılı Kanunla kaldırılmış, 2361 sayılı Kanunla bu yeni hüküm getirilmiştir.

2. **(Değişik: 4697 - 28.6.2001 / m.4 - Yürürlük m.14 b)** Kanunla kurulan emekli sandıkları ile 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun geçici 20 nci maddesinde belirtilen sandıklara ödenen aidat ve primler;

3. **(Değişik: 4697 - 28.6.2001 / m.4 - Yürürlük m.14 b)** Sigortanın veya emeklilik sözleşmesinin Türkiye'de kain ve merkezi Türkiye'de bulunan bir sigorta veya emeklilik şirketi nezdinde akdedilmiş olması şartıyla; ücretlinin şahsına, eşine ve küçük çocuklarına ait hayat, ölüm, kaza, hastalık, sakatlık, işsizlik, analık, doğum ve tahsil gibi şahıs sigorta poliçeleri için hizmet erbabı tarafından ödenen primler ile bireysel emeklilik sistemine ödenen katkı payları,

İndirim konusu yapılacak prim, aidat ve katkıların toplamı, ödendiği ayda elde edilen ücretin %10'unu (bireysel emeklilik sistemi dışındaki şahıs sigorta poliçeleri için ödenen primlerde, ödendiği ayda elde edilen ücretin %5'ini) ve yıllık olarak asgari ücretin yıllık tutarını aşamaz. Bakanlar Kurulu bu oranı %20 oranına kadar (bireysel emeklilik sistemi dışındaki şahıs sigorta poliçeleri için %10 oranına kadar) artırmaya ve belirtilen haddi asgari ücretin yıllık tutarının iki katını geçmemek üzere yeniden belirlemeye yetkilidir.

4. (Ek: 3239 - 4.12.1985) **(Değişik ibare: 5473 - 21.3.2006 / m.4 - Yürürlük m.12/e)** "Çalışanlar tarafından ilgili kanunlarına göre", sendikalara ödenen aidatlar (Şu kadar ki, aidatın ödendiğinin tevsik edilmesi şarttır.),

5 - (...) **(Madde 63 ün 1. fıkrasının (5) numaralı bendi, 24.4.2003 tarih ve 25088 sayılı R.G.'de yayımlanan, 9.4.2003 tarih ve 4842 sayılı Kanunun 37. maddesinin 1 numaralı fıkrasının (d) bendi hükmü gereğince, 1.1.2004 tarihinden itibaren yürürlüğe girmek üzere yürürlükten kaldırılmıştır.)**

Ücretlilerin harcama belgelerinin işverene ibrazı, beyanı ve verginin iadesine ilişkin süreleri tespit etmeye, iadeyi nakden veya mahsuben yaptırmaya, bu uygulamanın usul ve esaslarını tayin ve tespiti Maliye Bakanlığı yetkilidir.

Ücretin gerçek değerinin tâyininde, Gelir Vergisi gibi şahsi vergiler ücretten indirilmez.

Yabancı parasiyle ödenen ücretler ödeme gününün borsa rayiciyle Türk parasına çevrilir.

Hizmet erbabına verilen ayınlar, verildiği gün ve yerdeki ortalama perakende fiyatlarına göre; konut tedariki ve sair suretle sağlanan menfaatler, konutun emsal kirasına veya menfaatin emsal bedeline göre değerlendirilir.